

Avsändarens tjänsteställe/handläggare

Regional utveckling

Frida Bergman, Susanne Sahlin

Finansdepartementet

fi.remissvar@regeringskansliet.se
fi.ea.e4@regeringskansliet.se

Handläggare/er beteckning

Fi2020/00727/E4

Datum

2020-05-13

Dnr

20RS1963

Sida

1(4)

Yttrande över remiss, huvudbetänkandet Långtidsutredningen 2019 (SOU 2019:65)

Region Västernorrland välkomnar möjligheten att komma med synpunkter på Långtidsutredningen och de effekter som väntas i de olika analyserade scenarierna och prognoserna.

Årets upplaga av långtidsutredningen fokuserar på ojämlikhet, vilket är välkommet. Som regionalt utvecklingsansvariga är vi oroade över de skillnaderna mellan regioner, och inte minst inom regioner, som vi upplever ökar. Vi ser därför positivt på att utredningen ägnat ett kapitel till att diskutera regionala skillnader, men saknar i detta vissa väsentliga perspektiv:

Utredningen anger att ökat fokus läggs på åtgärder som både kan bidra till minskade inkomstskillnader och förbättra tillväxtförutsättningarna, men vi saknar **perspektiven som möjliggör konkreta åtgärdsförslag utifrån regionala och inomregionala skillnader**. Utredningen uttrycker att nationella reformer har svårighet att nå önskvärd effekt och Region Västernorrland anser att resurser bör läggas på att ta fram åtgärdsförslag som bättre tillvaratar tillväxtpotentialen i landets olika delar. Här bör även asymmetriska åtgärder och insatser övervägas, inte minst för att kunna möta de utmaningar som identifieras för landets kommuner.

Region Västernorrland bedömer att **utredningen hanterar olika jämlikhetsfaktorer isolerat och anser att den sammantagna effekten av olika faktorer behöver värderas och analyseras**. Vad betyder det för kommuner och regioner som ligger högt i flertalet ojämlikhetsfaktorer, exempelvis högt antal drop outs, många utrikesfödda, många föräldrar med låg utbildning och/eller lägre tillgång till välfärdsservice? Vidare behöver det analyseras om insatser kan utformas för att motverka *flera* faktorer. Den sammantagna effekten diskuteras inte alls i långtidsutredningen. Här krävs vidare analysarbete och åtgärdsförslag i samverkan med regional och kommunal nivå.

Tillgången till välfärdstjänster av hög kvalitet är en grund för den svenska välfärdsmodellen och ett sätt att utjämna livschanser och skapa mer jämlika möjligheter. Samtidigt konstaterar utredningen att dessa är mer kostsamma i glesare regioner, där det dessutom råder en högre försörjningsbörda. Reflektionen att detta också riskerar att

Postadress

Region Västernorrland
871 85 Härnösand

Besöksadress

Storgatan 1
Härnösand

Telefon

0611-800 00

E-post

region.vasternorrland@rvn.se

påverka kvaliteten på välfärdsservice mellan landets kommuner och regioner borde följas av ett utvecklat resonemang kring vad som skulle kunna säkerställa att denna ojämlikhet kan arbetas bort. På samma sätt konstaterar vi att glesheten i vissa regioner också leder till stora inomregionala skillnader om vi inte adderar faktorer som transportinfrastruktur och bredbandstillgång som förutsättningsskapande för närhet till välfärdsservice och utjämnande av ojämlika villkor och möjligheter för individen. Region Västernorrlands bedömning är därför att också ***infrastrukturens kvalitet och utbyggnad bör behandlas som en jämlikhetsfaktor i utformningen av framtida nationell politik för hållbar regional utveckling, tillväxt och jämlikhet.***

Region Västernorrland stödjer utredningens resonemang om att ökade inkomstskillnader kan påverka tillväxten både positivt och negativt. Att inkomstskillnader kan skapa drivkraft att ställa om till nytt arbete, fortsatta studier, innovation och företagande mm är avgörande för den regionala och kommunala skattekraften. Samtidigt kan dessa drivkrafter verka negativt och vara begränsande för individens möjligheter att ta ett nytt arbete, eller flytta för studier. Självklart kan jämlikhet och socioekonomiska faktorer i ett individperspektiv vara ett perspektiv för att synliggöra och komma tillrätta med dessa utmaningar – men ***utan omfattande investeringar som minskar ojämlikheten över landet exempelvis när det gäller fysisk och digital närhet, flexibla former för skola, kompetensutveckling och omställning för livslångt lärande när vi inte målen om hållbar regional utveckling i hela landet.*** Vi kommer inte heller att kunna bryta trenden att täta miljöer har en högre tillväxt än glesa, att kapitaltillgången och viljan att investera är större i städer än på landsbygden, eller att efterfrågan på arbetskraft är svårare att möta hos företag utanför storstadsområden.

Region Västernorrland upplever därför, när utredningen konstaterar att ”tillväxtpotentialen tycks vara stor i landsbygdsregioner”, att det blir motstridigt när man samtidigt i nästa mening konstaterar att ”fram till 2035 förväntas de allt större skillnaderna i produktionsförutsättningar mellan regioner fortsätta öka” samtidigt som man fastslår att 90 % av tillväxten sker i städerna. Det vore önskvärt att utredningen utmanar till att fundera på vilka åtgärder som kan tänkas motverka dessa ökande skillnader och vilka tolkningar som bidrar till att fastslå denna bild. Inte minst utifrån att ett stort antal producerande företag också i vårt län har sina huvudkontor i Stockholm. Vi ser att det finns en inbyggd risk att anta att prognos utifrån ett rådande läge är en sanning för framtiden. Ett sådant uttalande och tillvägagångssätt riskerar att leda till att prognoser blir självuppfyllande profetior. Vem vill investera utanför våra storstadsområden om statliga utredningar fastslår att tillväxtpotentialen kommer att fortsätta vara störst i och runt storstäderna? Vi vill istället uppmuntra regeringen till att ***ta ställning till hur tillväxtpotentialen i hela landet kan nyttjas och att, utifrån ett***

önskat framtida läge om hållbar utveckling i hela landet, analysera och designa de insatser och åtgärder som bäst bidrar till det framtida läget. Man kan ställa sig frågan hur mycket den nationella ekonomiska politiken har bidragit till de ökande skillnaderna mellan och inom regioner. Det kan därför vara värt att fördjupa resonemangen och fundera på vilka regioner och orter som har gynnats mest av olika politiska åtgärder – inte minst för att kunna vidta åtgärder som minskar polariseringen mellan stad och land.

I Västernorrland konstaterar vi, precis som långtidsutredningen, såväl utflyttning som låga födelsetal på landsbygden, som i kombination ger ökad försörjningsbörda och brist på personal, inte minst inom den offentliga sektorn. Då behöver politiken designa system som motverkar detta och därmed bidrar till att tillväxtpotentialen på landsbygden tas tillvara. ”Bidrag” och utjämningsystem till dessa regioner och kommuner kan inte ses som den enda lösningen om vi vill uppnå en långsiktigt hållbar utveckling i alla delar av landet. **Den nationella politiken behöver kompletteras av investeringar och åtgärder som stimulerar till tillväxt genom att utgå från olika regionala förutsättningar och inte enbart från ett storstadsperspektiv.** Storstaden som norm upplevs fortfarande vara fallet gällande de flesta tillväxtåtgärder, vilket vi anser vara hämmande för den övergripande totala tillväxten och utvecklingen i landet.

Avslutningsvis, i långtidsprognoser brukar samhällsutmaningar i form av exempelvis lågkonjunkturer synliggöras som mindre hack i statistiken, beroende på tidsperspektiv. Den samhällssituation vi befinner oss i idag, mitt under en pandemi, har på nya sätt synliggjort sårbarheten i samhället inte minst i kapacitet vad gäller hälso- och sjukvård, tillgång till personal och material samt förutsättningarna att säkerställa likvärdiga förutsättningar över hela landet. När vi tagit oss igenom krissituationen bör de **svagheter som synliggjorts under Corona-krisen vara möjliga för oss att använda som utgångspunkt för hur vi skapar robusta samhällen i såväl glesa som urbana miljöer.**

Flera av de faktorer som lyfts fram som utmaningar fram till 2035 är redan idag utmaningar på agendan för socioekonomiskt utsatta kommuner och för de regioner som inte synliggörs som tillväxtregioner. Frågan är vad vi ska ha ändrat på till 2035, och vilka insatser som behövs för att ta oss dit? Från Region Västernorrland tror vi inte att reformer på nationell nivå är lösningen. De bör istället ersättas med mer flexibla och anpassade erbjudanden, där regioner och kommuner, utifrån behov och utmaningar, kan stärkas. I arbetet med den nyligen antagna regionala utvecklingsstrategin har vi konstaterat en rad tillväxtskapande och också tillväxthämmande faktorer som också synliggörs i långtidsutredningen, och vi strävar efter att möta dessa utmaningar för att nå mål och vision för den regionala utvecklingsstrategin. För att lyckas med det krävs flernivåsamverkan och tydliga uppdrag till nationella myndigheter att utgå från regionala och inomregionala skillnader när man genomför uppdrag inom ramen för

nationell sakområdespolitik. Alla beslut landar i en lokal geografi och påverkar en rad politik- och verksamhetsområden – och bör därför inte heller analyseras i delar, utan att landa i en sammantagen kontext om utmaningar, önskvärt börläge och vilka åtgärder som bör vidtas.

REGION VÄSTERNORRLAND

Glenn Nordlund
Regionstyrelsens ordförande

Anders Sylvan
T.f. Regiondirektör